

Атестація здобувача ступеня доктора наук, який самостійно підготував наукові досягнення до захисту, здійснюється постійно діючою спеціалізованою вченою радою з відповідної спеціальності, яка функціонує у закладі вищої освіти (науковій установі) [2].

Література:

1. Деякі питання присудження (позбавлення) наукових ступенів: постанова Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 р. № 1197. Законодавство України. URL: <http://surl.li/lbrzr> (дата звернення 14.09.2023).

2. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах): постанова Кабінету Міністрів України від 23.03.16 р. № 261. Законодавство України. URL: <http://surl.li/lcphj> (дата звернення 14.09.2023).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-321-0-61>

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ АСПІРАНТІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ ТА ПІДГОТОВКИ ДИСЕРТАЦІЇ

Скакальська Ірина Богданівна

*доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри історії та методики навчання,
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
імені Тараса Шевченка
м. Кременець, Тернопільська обл., Україна*

Онищук Ірина Анатоліївна

*доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри педагогіки, дошкільної та початкової освіти,
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
імені Тараса Шевченка
м. Кременець, Тернопільська обл., Україна*

Розвиток професійної компетентності здобувачів третього рівня вищої освіти під час вивчення освітніх компонентів (ОК) є важливою проблемою в сучасному освітньому середовищі. Актуальність

дослідження полягає в тому, що воно висвітлює імперативну потребу вдосконалення методів та підходів до формування професійної компетентності аспірантів у контексті вивчення освітніх компонентів та підготовки дисертацій. Вирішення цієї проблеми може позитивно позначитися на якості освіти, яку отримують аспіранти, і сприяти подальшому розвитку наукових досліджень. На думку, вченої Г. Гребенькової, саме компетентності – це, насамперед, замовлення суспільства на підготовку його громадян [1, с. 90]. Компетентності формуються, враховуючи потреби суспільства у висококваліфікованих фахівцях у різних галузях. Освіта повинна відповідати цим потребам, надаючи здобувачам знання та навички, необхідні для вирішення актуальних завдань і викликів сучасності, особливо у період воєнного стану. Під час наукових досліджень у здобувачів формуються необхідні навички дослідника, проте низку компетентностей у них розвивають навчальні дисципліни.

Однією з важливих тенденцій сьогодні спостерігається перегляд освітньо-наукових програм (далі – ОНП) до надання освіти на засадах компетентнісного підходу. Питання розвитку професійної компетентності розглядали в публікаціях українські та зарубіжні вчені. Зокрема, О. Варецька, М. Головань, О. Пометун, О. Овчарук, Х. Кнауф, О. Савченко та інші.

Метою дослідження є комплексний підхід до вивчення розвитку професійної компетентності здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти під час вивчення ОК та написання дисертаційної роботи.

Проаналізувавши наукові напрацювання можна визначити складові професійної компетентності дослідника, зокрема, інформаційна, комунікативна, соціальна тощо. Адже, важливим є не тільки вміння оперувати власними знаннями, а й бути готовим змінюватись та пристосовуватись до нових потреб ринку праці, аналізувати й управляти інформацією, здійснювати плани й особисті наукові проекти, швидко приймати рішення, навчатись упродовж життя. Ключові компетентності можуть включати навички критичного мислення, розв'язання проблем, креативність, цифрова грамотність, а також здатність до співпраці та адаптації до нових технологій і змін у суспільстві.

Авторка досліджень компетентнісного навчання О. Овчарук наголошує, що освіта має спрямовуватися на розвиток навичок і знань, які є важливими для успішної адаптації до сучасного життя та глобального освітнього середовища. Одним зі шляхів оновлення змісту й узгодження освіти із сучасними потребами, інтеграцією до європейського та світового освітніх просторів є орієнтація ОНП на

набуття ключових компетентностей та створення ефективних механізмів їх запровадження [3].

Підтримуємо думку американських науковців Т. Кроула, С. Камінські, Д. Поделл у тому, що професіонали відрізняються від інших працівників рівнем компетентності [6].

ОНП Освітні, педагогічні науки, спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки, передбачає наступні цілі навчання: «формування компетентностей, необхідних для інноваційної науково-дослідницької діяльності в галузі освіти» [2]. Зазначеним цілям сприяють ОК, передбачені в ОП та навчальним планом. Наприклад, Інтелектуальна власність та академічна доброчесність, Історія та філософія науки, Іноземна мова академічного спілкування та ін.

Здатність до інноваційних досліджень та розробки нових наукових підходів є важливим елементом професійної науково-педагогічної діяльності. Дослідники повинні бути відкриті до новаторських ідей і підходів, які можуть покращити освітні процеси та сприяти розвитку нових педагогічних концепцій. Відповідно, фахова компетентність – «здатність до продукування нових ідей і розв'язання комплексних проблем в галузі професійної науково-педагогічної та дослідницько-інноваційної освітньої діяльності, адекватно обирати й застосовувати сучасну методологію, методи й інструменти організації досліджень з освітніх, педагогічних наук для синтезу та аналізу складних систем та явищ, використовувати наявні, модифікувати та створювати нові педагогічні технології для виконання завдань дослідження, перевіряти їх ефективність» – важлива й актуальна для сучасного науковця [2]. Зазначена компетентність формується низкою освітніх компонентів ОНП.

Дослідниця О. Пшенична вважає, що формування компетентного фахівця спричинила зміну методології та запровадила компетентнісний підхід, який є важливим у підготовці майбутнього доктора філософії [5]. Тому зміст ОНП відповідає сучасному європейському тренду щодо формування професійних компетентностей здобувачів. Актуальною є компетентність, яка передбачає «здатність до різновекторного історико-педагогічного аналізу (історико-логічний, компаративний, ретроспективний, персоналістичний), до опрацювання джерельної бази дослідження; здатність адаптовувати та екстраполювати ідеї видатних педагогів у сучасну педагогічну практику». Також, важливою є «здатність дотримуватись етики досліджень та правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та педагогічній діяльності» [2].

Повноцінна підготовка здобувачів вищої освіти до дослідницької діяльності за ОНП Освітні, педагогічні науки забезпечується збалансованим поєднанням лекцій, семінарів, практичних занять з

дисциплін, що відповідають предметній області спеціальності та проведенням наукових досліджень.

Розвиток професійної компетентності сприяє збільшенню продуктивності праці та стимулює інновації в різних галузях. Вища освіта має підготувати здобувачів до вирішення складних завдань та розв'язання проблем в їхній професійній діяльності, особливо під час воєнного стану.

Сучасний світ швидко змінюється через технологічні і соціокультурні зрушення. Розвиток професійної компетентності допомагає аспірантам адаптуватися до цих змін, навчаючи їх новим технологіям, методам та стратегіям.

Забезпечення якості вищої освіти включає в себе розвиток не лише загальних, але й професійних компетентностей здобувачів. Це сприяє підвищенню рівня підготовки фахівців та робить освіту більш ефективною, а наукові дослідження якісними.

Зауважимо, що за даною ОНП існує доцільність розширення можливості вибору здобувачами (або поінформованість здобувачів) дисциплінами за вільним вибором здобувача для формування більш гнучкої індивідуальної траєкторії аспіранта відповідно до діючого в Кременецькій обласній гуманітарно-педагогічній академії ім. Тараса Шевченка Положення [4].

Отже, розвиток професійної компетентності під час вивчення ОК та написання дисертаційної роботи є важливою метою вищої освіти, яка сприяє підготовці висококваліфікованих фахівців, готових до викликів і можливостей сучасного світу. Таким чином, компетентності, набуті в ході освіти, не тільки задовольняють потреби суспільства у фахівцях, але й сприяють розвитку економіки, науки, культури та громадянського суспільства. Адже, володіння ключовими, або базовими компетентностями у різних галузях є сьогодні необхідною умовою успішного навчання як в ЗВО, так і навчання на впродовж життя, професійного розвитку, наукових досліджень.

Література:

1. Гребенькова Г. Формування професійних компетентностей здобувачів професійної освіти. *Післядипломна освіта в Україні*. 2018. URL: <http://surl.li/lgiem>
2. Освітньо-наукова програма «Освітні, педагогічні науки». 2022. URL: <https://kogpa.edu.ua/uk/aspirantura/osvitno-naukovi-prohramy>
3. Овчарук О. Компетентісний підхід в освіті: загальноєвропейські підходи. Інформаційні технології і засоби навчання. 2009. № 5 (13). URL: <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>

4. Положення про порядок та умови обрання студентами дисциплін за вибором в Кременецькій обласній гуманітарно-педагогічній академії ім. Тараса Шевченка. URL: <https://kogpra.edu.ua/uk/golovna/polozhennia-zakladu-vyshchoi-osvity>

5. Пшенична О. С. Компетентнісна парадигма підготовки здобувачів ступеня доктора філософії в галузі освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітніх школах*. 2017. Вип. 56–57. С. 343–349.

6. Crowl T. K., Kaminsky S., Podell D. M. Educational Psychology. Windows on Teaching. Brown & Bench mark publishers, 1997. 416 p.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-321-0-62>

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ДИСЕРТАЦІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Старовойтов Дмитро Федорович

*аспірант кафедри міжнародних відносин та політичного консалтингу,
Інститут права та суспільних відносин
Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»
м. Київ, Україна*

Луцюк Андрій Вікторович

*аспірант кафедри міжнародних відносин та політичного консалтингу,
Інститут права та суспільних відносин
Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»
м. Київ, Україна*

Воєнний стан є екстремальною ситуацією, яка має значний вплив на всі аспекти життя суспільства, включаючи наукову діяльність і підготовку дисертацій.

Умови воєнного стану створюють унікальний контекст для досліджень у галузі публічного управління та адміністрування. Під час військового конфлікту суспільство і держава зазнають серйозних викликів і змін, які вимагають надзвичайних заходів та стратегій управління. Саме тому визначення актуальності теми дисертації стає першочерговим завданням для дослідника [6, с. 112–125]. Розглянемо деталізовані аспекти цієї тези: